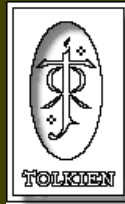


Archív časopisu Thorin



Plameny v krbu šlehají
pod střechou lůžka čekají;
nás ještě nohy nebolí,
kdo ví, co skrývá okolí:
snad strom anebo kameny,
jež máme poznat právě my.

List a tráva, strom a květ,
nehleď zpět! Nehleď zpět!
Kopec, rybník pod nebem,
dále jdem! Dále jdem!



THORIN 93/2

Thorin č.2/93

Omlouváme se všem Sidarovým příznivcům, že si na příští díl svého oblíbeného seriálu budou muset počkat do příštího čísla. V něm bude ale epizoda rozsáhlejší než jindy.

Ačkoliv se v tomto čísle neobjeví žádný původní příspěvek, musíme s radostí konstatovat, že se konečně zapojili i další překladatelé. Další pohůed na elfské jazyky přináší článek od Jima Allana a v eseji od Petera S. Beagla najdeme několik zajímavých postřehů a úvah.

V příštím čísle by měl epos o Tuorovi vystřídat příběh o Aldarionovi a Erendis z Druhého věku, který bude doplněn leklemi jazyka Quenya a dalšímy překlady a povídkami.

Obsah:

- [Základy Quenya \(4\)](#)
- [Základy Quenya \(5\)](#)
- [Quenyjská gramatika a slovní zásoba](#)
- [O Tuorovi a jeho příchodu do Gondolinu \(2\)](#)
- [Tolkienův magický prsten](#)

Thorin č.2/93

Základy Quenya

Lekce 4: Přídavná jména

[Předchozí lekce](#)

[Další lekce](#)

Přídavné jméno: V mnoha evropských jazycích se příd.jm. vztahuje k podst.jm. (mění tvar podle něj). Latinská přídavná jména se shodují se svými podst.jm. v rodu, čísle a pádu. Quenya nepoužívá rod a jen podst.jm. mají pády. (Vyjimka: v ranné básni v Qenya "Poslední loď" (M 220-21) se patrně vyskytuje shoda pádu podst. a příd.jm.; nikdy ale v pozdější Quenya.) *Quenijská příd.jm. se ovšem shodují v čísle*. Podst.jm. v j.č. požadují příd.jm. v j.č. a naopak. Zde je rozdíl od angličtiny, kde jsou přídavná jména vždy stejná bez ohledu na tvar podst.jm., takže pozor! (Bezpředmětné, naopak na češtinu jednoduché, *pozn. překl.*)

Množné číslo příd.jm.: Příd.jm. končící na **_a** tvoří mn.č. změnou **_a** na **_e** (Tím se liší od podst.jm. na **_a**, sledujte to!)

*linta *mn.č.* lintë "rychlý" vanima *mn.č.* vanimë "krásný, nádherný"

Přídavná jména končící na **_e** mění **_e** na **_i** (Stejně jako podst.jm. na **_e**.)

carnë *mn.č.* carni "červený" lissë *mn.č.* lissi "sladký"

Příd.jm. končící na **_ea** mění **_ea** na **_ie**.

lomëa *mn.č.* lomië "tmavý, zastíněný"
laurëa *mn.č.* laurië "zlatý" (barva, ne kov)

Poznámka: Slovo může být jak podst. tak i příd.jm., ačkoliv se to nestává. Příklad: lossë mn.č. lossi (podst.jm.) "spadlý sníh"; (příd.jm.) "sněhobílý".

Pořádek slov: Většinou příd.jm. následuje za podst. jm., pokud je podst.jm. v prvním pádu (větný podmět), a předchází podstatné jméno ve všech ostatních pádech (přímý předmět, nepřímý předmět, předmět s předložkou, atd.). Toto ovšem není žádné pevné pravidlo a pořádek slov se může různit, obzvláště v poezii.

I aiwe carnë linda lissë lírë.
'Červený ptáček (*podmět*) zpívá sladkou píseň (*přímý předmět*)'

Elize: Když příd.jm. (ale i kterékoliv jiné slovo) končí na samohlásku, obzvláště **_a**, leží před slovem začínajícím samohláskou, první slovo závěrečnou samohlásku vynechává. Vypuštěná samohláska se označuje apostrofem a tato dvě slova se víceméně vyslovují dohromady (elize).

métim' andúnë "poslední západ slunce" (M222) métima + andúnë

Sloveso "být": Třetí osoba jednotného čísla přítomného času slovesa "být" je **ná** "je", množné číslo **nar** "jsou". Tvaru "nar" (bez čárky) si povšimnul Laurence J Krieg (*"Tolkienova výslovnost: Někteřá pozorování"*, Úvod do elfštiny, str. 154) v ranné verzi *Zpěvu Galadriel o Eldamaru*, zaznamenaného Tolkienem pro Caedmon Records (*J.R.R.Tolkien čte a zpívá svého Hobita a Společenstvo Prstenu*, TC 1477). Tento pravopis byl potvrzen výzkumníky Tolkienova díla na Marquette University (Chris Gilson, Taum Santoski).

(TC = "A Tolkien Compass", *pozn. překl.*)

Pořádek slov: Stejný jako v češtině, podmět/přísudek/přívlastek. Pamatuj, že přívlastek musí odpovídat podst.jm., ať stojí u podmětu nebo u přísudku.

I ornë laurëa ná halla. 'Zlatý strom je vysoký.' (J.č.)
I orni laurie nar halle. 'Zlaté stromy jsou vysoké' (Mn.č.)

Doplňující slovník:

alqua "labuť"
calima "jasný"
árë "sluneční svit"
laiqua "zelený"
cala "světlo" (*podst.jm.*)
***luinë** "modrý"
calma "lampa"
mista "[matně] šedý"
hísië "mlha"
morna "temný, černý"
isilmë "měsíční svit"
ninquë "bílý"
ornë "[vysoký] strom"
varnë "hnědý" (LR 351) (Sind. Baran)
súre "vítr"
vinya "nový"
yávë "ovoce"
laust- "hučet" (vítr) (*lit.* "ne 'řvát', ale znít jako vítr" M 216)

*Poznámka: dáno je jen mn.č. od "modrý": luini. Jednotné číslo může být buďto *luine nebo *luin.)*

Etymologie: Z kořene KAL "svítit" vzniklo cala (*Sindarin calan*) "světlo", calma "lampa", calima "jasný", S. calen "[jasně] zelený", cal- "svítit". (S ...).

Cvičení:

- Přeložte do Quenya: Labuť je bílá, voda je modrá. Listy jsou zelené. Květy jsou bílé, modré, žluté (zlaté). Ovoce (*mn.č., pozn. překl.*) je zlaté a červené. Slavík a orel jsou hnědí. Sluneční svit je zlatý, měsíční svit je bílý. Den je jasný, noc je temná. Mlha je šedá a tmavá.
- Změňte všechny věty v jednotném čísle do množného a naopak.

3. Přeložte do češtiny: Í Atani tirar; i círyar hallé hostar, i círyar laurié círar. I auré calim' auta. Lumbor hostar, i cala fira. Carné ná i andúne, morna i lómě. I auré métima tula. Súri lintě laustar, i néni místě kelar. Númenor vanima lanta.

Thorin č.2/93

Základy Quenya

Lekce 5: Pád podstatných jmen

[Předchozí lekce](#) [Další lekce](#)

Pád: je vztah podst.jm. k jiným slovům ve větě. V angličtině je pád určován pořádkem slov nebo předložkou. Ve větě "Chlapec dáva květinu dívce" je podst.jm. "chlapec" v 1.pádu (nominativ, větný podmět), "květinu" je 4.pád (akuzativ, přímý předmět) a "dívce" je 3.pád (dativ, nepřímý předmět). Při změně slovosledu se změní význam: "Dívka dáva květinu chlapci."

(*Pozn. překl.*: V češtině je samozřejmě všechno jinak a trochu jasnější. JRR Tolkien ale přece jen vycházel z angličtiny, kde je tato část gramatiky poněkud rozdílná a proto se pro jistotu budu držet termínů, které jsem uvedl v závorkách.)

V *afixových* jazycích, jako je latina nebo finština - či Quenya - je pád určen připojením nějaké gramatické jednotky k podst.jm. (obvykle koncovky). To umožňuje měnit slovosled a ponechávat stejný význam. Quenya dávala přednost pořádku slov, ale ten se dal přeházet, obzvláště v poezii.

Nominativ: větný podmět. **Nominativ nemá žádné pádové zakončení**. Dělí se jen na j.č. a mn.č. (plus dva doplňkové plurály, probrané v kap. 7). J.č. nominativu je nejjednodušší tvar podst.jm.: proto je někdy nazýván **kmen podstatného jména**, tvar, ke kterému se přidávají zakončení.

Kořen podst.jm.	Nom j.č.	Nom mn.č.	
falma "vlna (s hřebenem)"	falma	falmar	
lótě "květ"		lóte	lóti
elen "hvězda"	elen		eleni

Akuzativ: přímý a předložkový předmět. V Quenya ze *Silmarillionu* a *Pána Prstenů* nemá akuzativ žádné pádové zakončení. Ovšem v dopisu Dicku Plotzovi JRR Tolkien naznačuje, že akuzativ kdysi mival pádové zakončení, které ale ztratil ve Třetím Věku. (Rané materiály v *Historii Středozemě* uplatňují principy skloňování, ale užívají rozdílné pády a zakončení.) Pro praktické účely se dá říci, že akuzativ nepoužívá pádová zakončení, jako nominativ. (Na tento pád se v češtině tážeme otázkou *koho? co?, pozn. překl.*)

Ak. j.č.	Ak. mn.č.
falma	falmar
lótě	lóti
elen	eleni

Dativ: nepřímý předmět. Pádová zakončení **-n**, mn.č. **-in** (UT 317, Plotz). (V češtině je tento pád dán pádovou otázkou *komu? čemu?*, pozn. překl.)

Dat. j.č.	Dat. mn.č.
'(k) vlně (vlnám)'	falman falmain
'(ke) květu (květům)'	lótěn lótin
'(ke) hvězdě (hvězdám)'	*elenen *elenin

Všimněte si, že ve 2. skloňování je koncové -e vynecháno před přidáním -in.

(Nevíme, jak podstatná jména končí souhláskou připojují koncovku za začínající souhláskou. Pokud bereme za vzor lótě, přibíraly by -e- v jednotném čísle před připojením -n.)

Přízvuk: Pokud se po připojení pádového zakončení -in k podst.jm. v 1. skloňování, končího na samohlásku, vytvoří dvojhláska, potom se přízvuk přenáší na tuto slabiku. (FALman, falMAIN).

Pořádek slov je podobný jako v angličtině: podmět/ přísudek/ přímý předmět/ nepřímý předmět. Nebo předložka/ předmět.

I lómelindë linda lírë i aranen nu i alda.
'Slavík (nom.) zpívá píseň (ak.) králi (dat.) pod stromem (ak.).'

I lómelindë linda lírë Sindacollon.
'Slavík zpívá píseň Sindacollovi (Thingolovi) (dat.).'

Pamatujte, že pádové zakončení se musí přidávat také k vlastním jménům!

Pravidlo posledního skloňovatelného slova: Pokud po sobě následuje několik skloňovatelných slov, skloňuje se jen poslední slovo. (UT 317). Když se jméno skládá z několika slov, skloňuje se opět jen poslední (přibírá pádové zakončení).

I lómelindë linda lírë Elwë Sindacollon.
'Slavík zpívá píseň Elwë (Elu) Sindacollovi (Thingolovi).'

Skloňování (pádové zakončení) se týká jen posledního slova v řadě. To znamená, že poslední slovo musí být skloňovatelné. Proto se příd.jm. a jiné přívlastky kladou před skloňovaná podst.jm. Akuzativ kdysi měl pádové zakončení: proto ho přívlastek předchází. Nominativ **nikdy nemá pádové zakončení** - není skloňován - takže jeho přívlastek následuje.

I lómelindë varnë linda lissë lírë i sind'aranen.
'Hnědý slavík (nom.) zpívá sladkou píseň (ak.) šedému králi (dat.).'

Řada se skládá ze všech slov modifikujících podst.jm. nebo se k němu vztahujících: řady by se neměly přerušovat. (Čeština může řadu přerušit: "pod Vardinými modrými klenbami". Quenya tuto možnost nemá: "pod modrými klenbami Vardy" nebo, knižně, "Vardy pod modrými klenbami".)

Vardo nu luini tellumar normální pořádek slov (R 58)
"Vardy pod modrými klenbami"
Vardo tellumar nu luini básnický pořádek slov (I 353)
"Vardy klenbami pod modrými"

Doplňující slovník:

Sindacollo "Šedoplášť" (Thingol)
collo "plášť"
Telcontar "Chodec"
Endor, Endórë "Střední země" (Středozem)
Valinor, Valinóre "Země nebo Lid Valar"
falasë "břeh, čára příboje"
falma "[zpěněná] vlna [s hřebenem]"
sinda "šedý"
malta "zlato"
Mar-nu-Falmar "Země pod Vlnami" (padlý Númenor)
nu "pod"
pella "za [hranicemi něčeho]"
Melyanna "Drahý dar" (Melian)
menel "nebe, nebesa"
cait- "ležet" (nacházet se)
Olórin - mající do činění se sny či vizemi (Gandalf)
hir- "najíť (dosáhnout, dospět někam)"
falasta- "pěnit"
ondo "kámen, skála"
túv- "najíť" (určit umístění)

Etymologie: Z kořene FAL "pěna" vzniká falma "(zpěněná) vlna", falasë (*Sindarin* falas) "břeh, čára příboje", falasta- "pěnit" (M 223), Falas (S) západní pobřeží Beleriandu, Falathrim (S) "Mořští elfové" (Teleri, kteří pluli do Amanu).

Cvičení:

1. Přeložte do Quenya: Eärendil nachází Valinor. Gandalf a Aragorn nacházejí Bílý Strom. Elf zpívá nové písně Králi Thingolovi a Královně Melian. Finwë je Noldo, Indis je Vanya, Thingol je Šedý elf. Černé vody leží pod stinnými stromy. Trpaslík nachází zlato pod kamenem. Slunce je jasná lampa pro Lidi a Elfy.
2. Přeložte do češtiny: Númenor caita nu i falmar. I círyar círar pella Mar-nu-Falmar. I súrë lausta, i nén falasta. Atani tirar i falmar ondoin. I Elendili túvar i falasse. Elendil i Halla hira Endor.

(Pozn. překl.: V anglické verzi cvičení je navíc tato věta: "Men watch the heavens (*ak.*) for a star (*dat.*). Význam je přibližně takovýto: "Lidé sledují oblohu a hledají hvězdu.", resp. "..., aby našli hvězdu." Překlad do elfštiny zní: "Atani tirar i menel elenen." V tomto smyslu se Quenya svou logickou stavbou přece jen blíží spíše angličtině. Pro nás je důležité si zapamatovat, že sloveso tír- "strážit" se dá použít i tímto způsobem.)

Thorin č.2/93

Quenyjská gramatika a slovní zásoba

Jim Allan

Vycházel jsem z článků Billa Weldena a Pauly Marmor jako z důvěryhodných. Srovnání s moderními jazyky ve slovníku jsou hlavně dílem Pauly Mamor.

Struktura jazyka Quenya

Původ

Jméno Quenya je samo quenyjské a zdá se, že znamená prostě "řeč". Quenya byla původně jazykem Eldamaru-"Domova elfů" za Mořem na západě. Byla odvozena hlavně z jazyka-nebo jazyků Západních elfů, kteří tam přišli ze Středozemě. V Eldamaru se řeč Západních elfů měnila, ale ne tak rychle nebo tak podstatně, jako řeč těch Západních elfů, kteří zůstali ve Středozei a stali se Sindar, Šedými elfy. Quenya byla proto ARCHAICTĚJŠÍ než jazyk Sindar, tedy udržela si více rysů ze společného základu obou jazyků. Quenya také přejala některá slova z jazyka Valar, jako např. miruvóre, a snad také z jiných jazyků Dálného západu (jakých?- pozn. překl.).

V Eldamaru Západní elfové rozšířili své znalosti a stali se známí jako Vysocí elfové, a jejich jazyk se stal bohatším a plnějším než jazyk jejich příbuzných ve Středozei. Quenya byla přinesena do Středozemě elfy z Noldor, kteří se tam vrátili do vyhnanství, aby získali zpět od Melkora, Velkého nepřítele, tři Silmarily, které ukradl. Ale Noldor bylo málo mezi množstvím Šedých elfů a mnoho z nich bylo zabito ve válce proti Temné moci. Tak Noldor víc a víc užívali sindarštinu jako svůj každodenní jazyk, dokonce i mezi sebou. Dokonce překládali svá vlastní jména z jazyka Quenya do sindarštiny, jako z Ql(a)táriel do S Galadriel. Quenya se nadále užívala jen jako jazyk nauk, vědění a básnictví.

Na konci Prvního věku se Eldar ze Středozemě spojili s těmi lidmi, již se v jazyce Quenya nazývali Atani-první z lidských ras, která dosáhla západu Středozemě; a tak se jazyky Eldar staly známými mezi lidmi. Atani si vážili jazyka Quenya víc než všech ostatních jazyků, a když jim byl na počátku Druhého věku darován hvězdou označený ostrov Elenna jako jejich domov, pojmenovali království, které tam založili, v jazyce Quenya jako Númenóre nebo Númenor "Západní země". Místa v Númenoru byla také pojmenována v jazyce Quenya : Andúnië, krajina na západě Númenoru, Meneltarma, hora uprostřed říše. A, až do vlády Ar-Adunakhôra, králové Númenoru přijímali jména v jazyce Quenya. Tak také činili Pánové na Andúnie až do konečné zkázy.

Po pádu Númenoru, ve Třetím věku, se jazyka Quenya stále používalo pro jména králů v říších Arnor a Gondor a také, alespoň v Gondoru, pro jména dalších osob královského rodu. Vůdci umbarských korzárů, kteří pocházeli z královské linie Gondoru, také užívali jmen v jazyce Quenya. Ale na Severu, po rozdělení Arnoru na tři říše, upustili králové těchto říší od užívání jmen v jazyce Quenya a užívali místo toho jmen v sindarštině. V Gondoru užívání jmen ve Vysoké elfštině také ustalo poté, co vymřela linie králů; jména Vládnoucích správců Gondoru mají sindarskou formu, nebo sindarskou formu smíšenou s quenyjskou.

Faramir, jméno druhého syna Denethorova (posledního z Vládnoucích správců Gondoru), se zdá být čistě quenyjské, i když v jednom z prvních vydání Pána prstenů píše Tolkien: "Jména ostatních náčelníků Dúnadanů, jako Aragorn, Denethor, Faramir jsou sindarského původu". Ale v sindarštině se původní M mění po samohláске na V - srovnej Aravir, a tak bychom očekávali **Faravir jako správný tvar, jestliže jméno je skutečně čistě sindarské. Podobně bychom očekávali **Borovir místo Boromir. Tolkien opravuje tuto chybu ve všech pozdějších vydáních (český překlad - III.382): "Většina jmen dalších Dúnedain, jako Aragorn, Denethor, Gilraien jsou sindarského původu... Několik málo je původu smíšeného, jako Boromir."

Když Aragorn, náčelník Hraničářů ze Severu, dosedl na trůn Gondoru a znovuzaloženého Arnoru, oživil starou tradici užívání jmen králů v jazyce Quenya, přijav jméno Elessar "Elfský kámen", jež mu bylo předpovězeno, a dal sobě i svým potomkům přízvisko Telcontar "Chodec". Jeho syn a dědic přijal sindarské jméno Eldarion. Stará učenost znovu ožila mezi lidmi v tom čase míru a znalost jazyka Quenya se nepochybně poněkud rozšířila. Ale v té době se všichni Vyhnanci Noldor přeplavili znovu na druhý břeh a mnozí Sindar s nimi, takže je málo pravděpodobné, že nějaký rodilý mluvčí jazyka Quenya zůstal ve Středozei.

Jazyk Quenya ve Středozei do určité míry přijal různé formy v různých skupinách mluvčích. Víme, že místo lv, nikoli lw užívali mnozí mluvčí, hlavně elfové, lb (III.373). Rodilí mluvčí ze Západu obvykle vyslovovali Q ty jako č (III.366) a často vyslovovali Q hy a Q h ve skupinách iht a eht jako š spíše než jako ch. Mezi různými skupinami nepochybně také existovaly rozdíly v užívání slov.

V Tolkienově přednesu básně Namárië na albech J.R.R.Tolkien čte a zpívá svého Hobita a Společenstvo Prstenu a J.R.R.Tolkien čte a zpívá svého Pána prstenů: Dvě věže, Návrat krále (J.R.R.Tolkien reads and sings his The Hobbit and The Fellowship of the Ring a J.R.R.Tolkien reads and sings his The Lord of the Rings: The Two Towers, The Return of the King - New York, Caedmon Records, 1975) lze nalézt varianty odlišné od publikované verze. Druhý a třetí verš básně se liší takto:

Publikovaná verze	Nahraná verze
Yéni únótimë ve rámar aldaron!	Inyar únóti nar ve rámar aldaron!
Yéni ve lintë yuldar avánier	Inyar ve lintë yulmar vánier

Tvar nar je zapotřebí vysvětlovat jako množné číslo od ná "[on] je", a tedy má být překládán "jsou". "Inyar jsou nesčíslné jako ..." Nahrané verze také mají Calacilyo místo Calaciryo. Část básně v jazyce Quenya se objevuje na str. 76 knihy Humphreye Carpentera, J.R.R.Tolkien: životopis (J.R.R.Tolkien: A biography) ve formě jazyka odlišné od té, jež byla publikována v Pánovi prstenů. V Dodatku k Tolkienovým The Father Christmas Letters se objevuje věta z jazyka zvaného Arktický (Arctic), podobající se jazyku Quenya.

Varianty nahrávek a zmíněné další fragmenty jsou zajímavé, ale bez dalších informací je lépe je nebrat jako správné příklady standardního jazyka Quenya ve Třetím věku. Proto tvary v nich nalezené nejsou zahrnuty do slovníku jazyka Quenya.

V systému jazyků Středozemě zaujímal jazyk Quenya postavení připomínající dnešní postavení finštiny. Finština byla jedním z jazyků, do kterých se Tolkien zamiloval. O svém studiu finštiny řekl: "Bylo to jako objevit vinný sklep plný lahví úžasného vína takového druhu, chuti a vůně, jaké jsem dosud nepoznal. Úplně mě to opojilo." V roce 1955, v přednášce Angličtina a velština (English and Welsh), hovořil Tolkien o estetickém požitku, jež mu dávají rozličné jazyky. Poté, co vylíčil, jak ho jako první strhla góština svým jednoduchým slovníkem, pokračoval: "Od té doby jsem v tomto specifickém smyslu studoval ("ochutnal" by bylo lepší) další jazyky. Ze všech kromě jednoho mi nejsilnější požitek poskytla finština a z toho jsem se nikdy zcela nevzpamatoval."

Substantiva

Struktura

Substantiva (a adjektiva) obvykle obsahují kořen a zakončení. Například z kořene fana "závoj" se bez koncovky odvozuje fana, slovo označující "závoje" nebo "odění", v němž se Valar ukazovali očím bytostí Středozemě. Ale fana a přípona -ya dává fanya "(bílý) mrak". Cala (v Calacirya) - podle všeho z kořene cala -se objevuje bez zakončení ve významu "světlo". S příponou -ma dává calma "lampa". Není jasné, do jaké míry měly tyto přípony ve Třetím věku stále zvláštní významy.

Není vždy možno rozlišit mezi kořenem a příponou. Například, je téma odvozeno z kořene *tém plus přípona -ma, nebo z kořene *tém? Vyčleníme-li však kořeny metodou srovnávání slov, je možné dokázat, že následující skupiny byly v jazyce Quenya skutečně příponami :

-da v elda (viz el-), alda (viz +alta), *yulda (viz yulma)
-dë v *mardë (viz mar-, -mar), *quendë (viz Quenya)
-do v ando "brána" (viz anto "ústa" za předpokladu, že an- zde v zásadě mělo co do činění s nějakým druhem otvírání)
-ie viz heslo ve slovníku
-ma/-wa viz heslo ve slovníku
-me/-we viz heslo ve slovníku

na v +morňa (???)
-ně v andúně (viz *ndú)
-ta v +alta (viz alda), *certa "vyřezaný znak, runa" (viz Cermie "žně, tzn. Řezání)
-to v anto (viz do "nahore")
-ya viz heslo ve slovníku

Případně bychom mohli zahrnout i -co (připouštějící souvislost mezi tinco "kov" a *tin "jiskra, jiskřit") a -en (v elen).

Kořen plus zakončení nebo samotný kořen mohou společně tvořit kmen quenyjského substantiva. Samohlásky v zakončeních mohly být původně ve většině pádů dlouhé; i nyní je výhodné je tak při uvádění kořenů reprezentovat, nebo v jistých hláskových okolích zůstávají stejné. Například kořen ór "vysoký" (jako v Pelóri, oromardi) a přípona -ně (-né) dávají kmen orné "strom", psaný *orně, není-li skloňovaný (jako v ornemalin). V otevřené slabice zůstává samohláška obyčejně dlouhá (s výjimkou případů, kdy je zcela nepřizvučná), proto genitiv hromadného plurálu je *ornélion (v malinornélion). *Skloňování substantiv*

Ve Třetím věku nebyl v jazyce Quenya žádný rozdíl ve tvaru nominativu a akuzativu, ale rozdíly mezi ostatními pády se vyjadřují pádovými koncovkami, připojenými za kořen substantiva. Z výzkumu tvarů singuláru a plurálu je možné vytvořit dosti kompletní tabulku skloňování substantiv v jazyce Quenya, jak je uvedena dále. Uvádíme dvě deklinace, ale jediné rozdíly jsou v nominativ/akuzativech a genitivech plurálů. Jazyk Quenya má dva různé plurálové tvary, pravidelný tvar, tvořený koncovkou -r nebo -i v nominativ/akuzativu a hromadný plurál, tvořený pomocí -li, kterého se užívá, je-li toho, o čem se hovoří, velké množství. Jazyk Quenya měl také duál, jako v duálovém zakončení zájmen -t , a v Aldúya "(Den) Dvou stromů", srovnej s Aldëa (z alda + -ya, "(Den) Jednoho stromu", ale pro podrobnější výklad je zapotřebí dalších informací o duálu.

Nominativ/akuzativ tvoří své pravidelné plurálové tvary buď připojením -r (pro první deklinaci), nebo -i (pro druhou deklinaci). Do první deklinace patří substantiva, jejichž singulár (nominativ/akuzativ) končí na -a (tehta, pl. tehtar), na -o (Noldo, pl. Noldor), a na -ië (enquië, pl. enquier). Do druhé deklinace patří substantiva, jejichž singulár (nominativ/akuzativ) končí na souhlásku (silmaril, pl. silmarilli, yën, pl. yëni, palantír, pl. palantíri), nebo na souhlásku + -ë (lassë, pl.lassi). Ovšem, máme plurálový tvar yellor, od něhož se nejnázde dá singulár rekonstruovat jako ~tyellë, a který tedy naznačuje, že některá substantiva, zakončená na souhlásku + -e, náležejí do první deklinace. Nemáme příklady plurálu substantiv, zakončených v singuláru na -i (+tári) nebo -u(Eru).

Nominativ/akuzativu se užívá pro podmět (Varda ...ortanë "Varda...pozvedla), pro předmět (yulma...enquantuva "číši...znovu naplní"), a když se substantivum pojí s předložkou ().

Genitiv singuláru se tvoří připojením -o k nominativ/akuzativu singuláru (ciryra, gen. ciryra, Varda, gen. Vardo, Oiolosse, gen. Oiolosseo, +tári, gen. tário, Al(a)táriel, gen. Al(a)táriello). Očekávaná koncová kombinace -ao je zjednodušená na -o (Vardo, ne **Vardoao).Podobně ve kmenech končících na -o by se jednoduché-o objevovalo spíše než -oo (Noldo, gen. *Noldo, ne **Noldoo), a pravděpodobně koncovka -io, ne -ieo, u substantiv zakončených v nominativ/akuzativu na -ië (hísie, gen. *hísio, ne **hísieo).

Genitiv plurálů se tvoří připojením -on k nominativ/akuzativu plurálů (*aldar, gen. aldaron, eleni, gen. elenion, silmarilli, gen. silmarillion).

Genitivu se užívá pro označení vlastnictví(rámar aldaron "křídla stromů", Vardo tellumar "Vardiny domy"). Objevuje se také jako přívlastkový genitiv (ómario ...lírinen "jejím hlasu...píseň v", lírinen airetário "v písní svaté královny", Altariello nainie "Galadrielin nářek"),objevuje se též jako vysvětlovací (explikativní) genitiv (Calaciryo mírí "klenoty Průmysku světa", lúmenn´ omentielvo "na hodinu našeho setkání") a je užíván i jako genitiv původový (Varda Oiolosseo...ortane "Varda z Věčně sněhobílé ...pozdvihla"). Ve jménu Silmarillion je genitivu plurálu užito jako singuláru substantiva: doslovný význam: "silmarilů nebo o silmarilech". Tvar musí být chápán jako název literárního díla "Příběh o silmarilech/silmarilů" nebo nějak podobně.

Publikované materiály poskytují jeden jasný příklad genitivu hromadného plurálu, malinornélion "(z) mnoha zlatých stromů". Tvar vanimálion je pravděpodobně druhým příkladem. Dlouhá samohláška ve kmeni je zachována v otevřené slabice, na niž spadá hlavní přízvuk.

V Altariello, silmarilli, Silmarillion se koncové -l kmene zdvojuje, když se připojují koncovky pro plurál a genitiv. Mohlo by se zdát, že koncové -l v těchto slovech představuje dřívější -ll-, zachované jen mezi samohláskami. Ale silmaril pravděpodobně vzniklo z dřívějšího *silmazil ze silima + sil (viz str. 132 IEO - s-z-r) a v substantivu silima a ve slovese síla "svítí" se objevuje jednoduché -l-. Takže kořen je -sil- s jednoduchým -l-, -l- se může zdvojit mezi samohláskami v určitých přízvukových strukturách nebo může být druhé -l- zbytkem kmenového zakončení. V takových slovech potom nebude rozdíl mezi pravidelným a hromadným plurálem v nominativ/akuzativu a genitivu.

Instrumentál je v singuláru vyjádřen koncovkou -nen. Objevuje se ve tvarech lírinen a súrinen, které Tolkien překládá jako "v písní" a "ve větru". Kontexty ukazují, že "v" zde vyjadřuje spíše příslovcem určené způsobu a původce než místa. Listy jsou odváty větrem. Hvězdy se chvějí díky Vardině písní. Nejsou žádné publikované příklady tvarů instrumentálu v plurálu.

Jediný publikovaný příklad pádové koncovky -va je ve tvaru miruvóreva ve větě yuldar...lisse - miruvóreva "doušky...sladké medoviny". Zde koncovka -va vyjadřuje, že substantivum, ke kterému je připojena, označuje látku, ze které je něco SLOŽENO (angl. COMPOSED). Proto můžeme pád vyjádřený koncovkou -va označovat KOMPOZITIV vzhledem k nedostupnosti dalších údajů, dokládajících jiná užití.

Koncovky singuláru -nna, -sse a -llo vyjadřují tři směrové pády v pořadí alativ, vyjadřující směr k, na, lokativ, vyjadřující místo, kde, a ablativ, vyjadřující směr od, pryč z, to jest, vyjadřují odpovědi na otázky v pořadí kam?, kde? a odkud?.

Alativní koncovka -nna se obvykle překládá "do, na, k". Singulár se objevuje v Endorena utúlien "do Středozemě jsem přišel" a (se ztrátou koncové samohlásky) v síla lúmenn´ omentielvo "svítí na hodinu našeho setkání". Jméno Elenna může být alativním tvarem užitým jako vlastní jméno ale mohlo by se také vykládat jako kořen elen (už rozšířený z jednoduchého el) +substantivní zakončení -na. Avšak předložka ~tenna "do, až do" (jako v tenn Ambar-metta "až do konce světa") je určitě původně alativním tvarem substantiva.

Nemáme příklad alativu v jednoduchém plurálu. Ale objevuje se jeden tvar alativu v hromadném plurálu: falmalinnar "na množství pěnivých vln", z něhož lze odvodit, že ke koncovce alativu -nna se v plurálu připojuje -r.

Ve finštině je pád zvaný ilativ se základním významem "do", vyjádřený prodloužením koncové samohlásky kmene substantiva a připojením -n. Finština má také pád esiv se základním významem "v, na", vyjádřený koncovkou -na/-ná.

Koncovka lokativu -ssë se obvykle překládá "v, na". Singulár se objevuje v Lóriendessë "v Lórienu".Jména měsíců Víressë a Lódessë se mohou chápat jako původně lokativní tvary. Je-li tu tak, můžeme říci, že lokativ může označovat místo v čase, stejně tak jako v prostoru.

Jediný příklad lokativu v jednoduchém plurálu je tvar vztažného zájmena yassen "v nichž", označený Tolkienem jako plurál. Z toho se dá vyvodit, že k lokativní koncovce -sse se v plurálu přidává -n.

Ve finštině je pád inesiv se základním významem "uvnitř", vyjádřený koncovkou -ssa/-ssa.

Ablativní koncovka -llo se obvykle překládá "z". Singulár se objevuje v sindanóriello "ze šedé krajiny", v Et Eärello "z Velkého moře" a v Rómello "(ten) z Východu".

Nejsou žádné příklady ablativních tvarů v plurálu.

Ve finštině je ablativ vyjádřen koncovkou -lta/-lta. Ve finštině jsou také pádové koncovky -lla/-lla a -lle, které vyjadřují adesiv (základní význam "v, na") a alativ (základní význam "do, na").

Tvary nominativ/akuzativu od ablativů Eärello a Rómello, +Eären a +Rómen, ukazují na asimilaci -n- před -ll-, tedy +Eären+llo - Eärenllo - Eärelllo - Eärello, a stejně u Rómen+llo. Asimilace -n- před -s- se objevuje v Elessar, z elen+ +sar (viz S sarn), a tak lokativy od +Eären a Rómen by byly *Eäressë a *Rómessë. Skloňování substantiva elen bylo v tabulce uvedeno na ukázkou nalezených a předpokládaných asimilací -n- ve skloňování kmenů zakončených na tuto souhlásku.V tabulce předpokládáme, že -n- by se též přizpůsobovalo před koncovkou hromadného plurálu -li. Vznikly by tak tvary *elelli, *elellion atd., místo **elenli, **elenlion atd. Rekonstrukce nejpravděpodobnějšího tvaru pro kompozitiv singuláru je obtížnější. Jsou tři možnosti: *elenva bez přizpůsobení -n-, *eleva (staženo z teoretického **elevva) s naprostým přizpůsobením -n-, a *elemba s částečným přizpůsobením -n- a s -v- nahrazeným hláskou -b-.

Nemáme žádné příklady, které by ukázaly, do jaké míry kořeny končící na -r a -l asimilovaly své koncové souhlásky vzhledem k následné pádové koncovce. Byl by například ablativ substantiva palantír *palantirlo, *palantillo, nebo dokonce něco jako *palantirillo?

Adjektiva

Thorin č.2/93

O Tuorovi a jeho příchodu do Gondolinu

Část druhá-dokončení

Brzy poté Tuor a Voronwë vstali a obrátili se k moři zády a vydali se na dlouhou pouť ve tmě; o této cestě se dá říci jen málo, neboť na Tuorovi spočíval Ulmův stín a nikdo je neviděl procházet lesem ani skalami, poli ani močály, mezi západem a východem slunce. Ale šli stále obezřetněji, obávajíce se Morgothových nočních špehů a vyhýbali se vyšlapaným stezkám elfů i lidí. Voronwë volil jejich cestu a Tuor následoval. Zbytečně se nevyptával, ale dobře si všímal, že jdou stále na východ podél okraje zdvihajících se hor a nikdy neuhnuli k jihu, což ho udivilo, neboť jako téměř všichni elfové a lidé věřil, že Turgon sídlí daleko od válek Severu.

Pomalý byl jejich pochod za soumraku a v noci neschůdnou divočinou a z Morgothova panství rychle přišla krutá zima. Navzdory závětrí kopců byl vítr silný a pronikavý a na vysočině brzy ležel vysoko sníh nebo vířil v průsmycích a padal na lesy Núathu, ještě než zcela opadlo jejich zvadlé listí. (14) Tak, ačkoli vyrazili před polovinou Narquelie, nadešel Hísime s tuhými mrazy, když se přiblížili k Pramenům Narogu.

Tam se za šedého úsvitu na konci únavné noci zastavili, a Voronwë byl zdrcen a rozhlížel se kolem sebe v žalu a obavách. Kde kdysi ležela krásná tůň Ivrin ve své kamenné nádržce vyhloubené padající vodou a kolem se pod kopci rozkládalo zalesněné údolí, spatřil nyní zemi zpustošenou a poskvrněnou. Stromy byly spáleny nebo vyrvány z kořenů, kamenné vroubení tůně bylo rozlámané, takže vody Ivrinu zbloudily a vytvořily uprostřed zkázy velký pustý močál. Všechno nyní byla jen zmřelý bahna a pach rozkladu ležel na zemi jako nečistá mlha.

"Běda! Což zlo přišlo i sem?" zvolal Voronwë. "Daleko od hrozby Angbandu bývalo toto místo, ale Morgothovy prsty se natahují stále dál."

"Je to, jak mi Ulmo pravil," řekl Tuor. "Prameny jsou otrávené a má moc ustupuje z vod země."

"Ale," řekl Voronwë, "zde byla zášť s větší mocí než je ta skřetí. Strach zůstává na tomto místě." A pátral kolem okrajů bahna, až náhle strnul a znovu vykřikl: "Ano, velké zlo!" Pokynul Tuorovi a Tuor přiblíživ se uviděl stopu jako obrovskou brázdu, která mířila na jih, a po obou stranách někdy rozmazané, jindy jasné a ztvrdlé mrazem, stopy velkých nohou s drápy. "Pohled", řekl Voronwë a jeho tvář byla bledá strachem a odporem. "Zde byl nedávno velký červ z Angbandu, nejkrutější ze všech Morgothových stvůr! Naše poslání za Turgonem se skutečně opozdilo. Je třeba spěchat."

Právě jak to říkal, zaslechli v lesích výkřik a naslouchajíce stáli tiše jako šedé kameny. Ale hlas byl krásný, ačkoli naplněný žalem, a zdálo se, jako by stále volal jméno, jako když hledá někoho ztraceného. A jak čekali, kdosi přišel mezi stromy, a viděli, že je to vysoký muž, ozbrojený, oděný v černi, s taseným dlouhým mečem; a podivili se, neboť čepel meče byla také černá, ale ostří zářilo jasné a chladné.

Do jeho tváře se vepsaly strasti a když spatřil zkázu Ivrinu, zvolal hlasitě v žalu, řka: "Ivrine, Faelivrin! Gwindore a Belegu! Zde jsem byl kdysi uzdraven. Ale nyní se už nikdy nenapiji nápoje míru."

Nato rychle odkráčel k Severu; jako pronásledovatel nebo někdo na neodkladné výpravě, a oni ho slyšeli volat Faelivrin, Finduilas! dokud jeho hlas nezanikl v lesích. (15) Ale nevěděli, že Nargothrond padl a že toto byl Túrin, syn Húrinův, Černý meč. Tak se jen na chvíli, a už nikdy víc, k sobě přiblížily cesty těchto příbuzných, Túrina a Tuora.

Když Černý meč odešel, Tuor a Voronwë chvíli pokračovali v cestě, ačkoli už nastal den, neboť vzpomínka na jeho žal na ně těžce doléhala a oni nesnesli setrvat u poskvrněného Ivrinu. Ale zanedlouho si našli úkryt, neboť celá ta země byla nyní naplněna předtuchou zla. Spali málo a nepohodlně a jak den postupoval, setmělo se a napadlo mnoho sněhu a s nocí přišel krutý mráz. Proto sníh a led neroztávaly a po pět měsíců držela Krutá zima, dlouho vzpomínaná, Sever ve svých okovech. Tuor a Voronwë trpěli chladem a obávali se, že je sníh prozradí slídícím nepřátelům, nebo že upadnou do zrádně zastřených skrytých nebezpečí. Devět dní pokračovali v cestě, stále pomaleji a ztrápeněji, a Voronwë zamířil trochu k severu, až překročili tři prameny Teiglinu, a poté se dali znovu na východ, opustili hory a šli obezřetně, až minuli Glithui a přišli k toku Malduiny a ten byl zamrzlý až ke dnu. (16)

Nato Tuor pravil Voronwému: "Mráz je krutý a ne-li tvá, pak má smrt je blízko." Neboť nyní na tom byli zle: bylo to dlouho, co naposledy našli v divočině potravu, a cestovního chleba ubývalo, a byli promrzlí a unavení. "Je to zlé být chycen mezi Osudem Valar a Zlobou Nepřítele," řekl Voronwë. "Unikl jsem snad ze spárů moře, abych se tu nechal zasypat sněhem?"

Ale Tuor řekl: "Jak daleko je to nyní? Neboť nakonec, Voronwë, se přede mnou musíš svého utajování vzdát. Vedeš mne přímo, a kam? Neboť mám-li vydat své poslední síly, chtěl bych vědět, k čemu to poslouží."

"Vedl jsem tě tak přímo, jak jsem si mohl dovolit," odvětil Voronwë. "Věz tedy, že Turgon stále sídlí na severu země Eldar, ačkoli málokdo tomu věří. Už jsme se k němu dostali blízko. Ale ještě je třeba ujít mnoho mil, a to i vzdušnou čarou; a my musíme ještě přejít Sirion a před námi možná ještě leží velké zlo. Neboť brzy už musíme přijít k cestě, která odedávna vede od Minas Krále Finroda k Nargothrondu. (17) Tam budou služebníci nepřítele procházet a hlídat."

"Považoval jsem se za nejodolnějšího z lidí," řekl Tuor, "a v horách jsem přečkal strážně mnoha zim; ale to jsem měl za sebou jeskyni s ohněm, a nyní pochybuji, že mám sílu jít mnohem dále hladový a v takto krutém počasí. Ale pojďme tak daleko, jak můžeme, než nás naděje zklame."

"Jinou možnost nemáme," řekl Voronwë, "leda bychom se tu uložili a hledali spánek ve sněhu."

Proto se všechny ty trpké dny plahočili dále, považujíce nepřátele za menší nebezpečí než zimu; ale jak šli dál, nacházeli stále méně sněhu, neboť nyní zase mířili na jih do Údolí Sirionu a hory Dor-lóminu nechali daleko za sebou. V prohlubujícím se šeru přišli k Cestě při úpatí vysokého zalesněného srázu. Náhle zaslechli hlasy, a když opatrně vyhlíželi mezi stromy, uviděli pod sebou rudé světlo. Skřetí oddíl se utábořil uprostřed cesty a všichni se natlačili kolem velkého ohně.

"Gurth an Glamhoth!" zašeptal Tuor. (18) "Po plášti teď přijde na řadu meč. Budu riskovat smrt, abych získal oheň, a ocenil bych i skřetí potravu."

"Ne!" řekl Voronwë. "Plášť slouží jen našemu úkolu. Musíš se vzdát ohně nebo Turgona. Tahle banda není v divočině sama, tvůj smrtelný zrak nevidí vzdálené ohně dalších stráží na severu a na jihu? Rozruch na nás přivede armádu. Poslouchej mne, Tuore! Je proti zákonům Skrytého království, aby někdo přišel k branám s nepřáteli v patách; a tento zákon neporuším ani kvůli Ulmovi, ani kdyby mi hrozila smrt. Vzburcuj skřety, a opustím tě."

"Nechme je tedy být," odvětil Tuor. "Ale dožiji se někdy dne, kdy se nebudu muset kolem hrstky skřetů plížit jako postrašený pes?"

"Pojď tedy!" řekl Voronwë. "Nerokujme víc, nebo nás vyslídí. Následuj mne!"

Nato se mezi stromy odpířil po větru na jih, až byli uprostřed mezi skřetím ohněm a dalším na cestě. Tam dlouho tiše stál, zatímco naslouchal.

"Neslyším na cestě žádný pohyb," řekl, "ale nevíme, co může číhat ve stínech." Zíral do tmy a otrásl se.

"Vzduch je špatný," zašeptal. "Běda! Tam leží země našeho poslání a naděje života, ale mezi námi a ní kráčí smrt."

"Smrt je všude kolem nás," řekl Tuor. "Ale mně zbyla síla jen pro nejkratší cestu. Musím přejít tady, nebo zahynout. Spolehnu se na Ulmův plášť a tebe také zakryje. Teď nás povedu já!"

S těmi slovy se přikradl k okraji cesty. Nato obejmuv těsně Voronwého ovinul kolem nich obou záhyby šedého pláště Pána vod, a vykročil.

Všechno bylo klidné. Chladný vítr sténal, jak se hnal doů starodávnou cestou. Nato se náhle utišil. Mezitím Tuor ucítil ve vzduchu změnu, jako by dech ze zemí Morgotha na

Ustal a jako slabá příminka měla přišla bráza ze Západu. Jako šedá mlha přešla přes kamennou cestu a vstoupila do houštiny na jejím východním okraji.

Náhle se v blízkosti ozval divoký výkřik a mnoho jiných podél okrajů cesty na něj odpovědělo. Drsně zatroubil roh a bylo slyšet zvuk utíkajících nohou. Ale Tuor pokračoval dál. Během svého zajetí se naučil ze skřeti řeči dost, aby těm výkřikům rozuměl: stráže je uslyšely a ucítily, ale nespátily. Pronásledování začalo. Zoufale klopýtal a plazil se kupředu s Voronwem po boku po dlouhém svahu hluboko mezi hlodašem, borůvkám a spleti jeřábů a břízek. Na vrcholu hřebene se zastavili a naslouchali výkřikům za nimi a lomození skřetů v podrostu dole.

Vedle nich byl bludný balvan, který vypínal svůj vrchol ze změti vřesu a ostružiní, a pod ním bylo takové doupě, jaké hledá lovené zvíře a doufá, že v něm unikne pronásledování, nebo že přinejmenším se zády chráněnými kamenem prodá svůj život co nejdříve. Dolů do temného stínu Tuor postrčil Voronwého a bok po boku leželi pod šedým pláštěm a těžce oddechovali jako štvané lišky. Nepromluvíli ani slovo, jen naslouchali.

Výkřiky pronásledovatelů zeslábly; neboť skřeti se nikdy neprodírali hluboko do divoké země po obou stranách, ale raději pobíhali po cestě nahoru a dolů. Málo se starali o zbloudilé uprchlíky, obávali se špehů a vyzvědačů ozbrojených nepřátel; neboť Morgoth nevyšel na cestu stráž proto, aby lapila Tuora a Voronwého (o kterých ještě nic nevěděl) nebo nějakého příchozího ze Západu, ale pátrat po Černém meči, aby nemohl uniknout, pronásledovat zajatce z Nargothrundu a přivést, pokud by to bylo možné, pomoc z Doriathu.

Noc mýjela a nad pustou zemí znovu viselo zádušné ticho. Unavený a vyčerpaný Tuor usnul pod Ulmovým pláštěm, ale Voronwě se vyplížil ven a stál tiše jako kámen, nehybný, elfím zrakem pronikal stíny. Když se den lámal, probudil Tuora; a ten se odplazil a viděl, že počasí se na chvíli umoudřilo a černé mraky se odvalily stranou. Byl rudý úsvit a on mohl v dále před sebou spatřit vrcholky neznámých hor třpytící se proti ohni na východě.

Nato Voronwě řekl tichým hlasem: "Alae! Ered en Echoriath, ered e-mbar nin." (19) Neboť on věděl, že hledí na Okružní hory a stěny Turgonovy říše. Na východě v hlubokém a stinném údolí pod nimi ležel krásný Sirion, proslavený v mnoha písních, a za ním, zahalená v mlze, se táhla šedá země od řeky k rozeklaným vrchům při úpatí hor. "Tam leží Dimbar," řekl Voronwě. "Kéž bychom tam už byli! Neboť tam se naši nepřátelé málokdy odváží kráčet. Nebo tak tomu alespoň bývalo, dokud v Sirionu byla Ulmova moc silná. Ale nyní se všechno mohlo změnit (20) - kromě nebezpečí řeky: už teď je rychlá a hluboká a i pro Eldar je přechod nebezpečný. Ale já jsem tě vedl dobře, neboť tam se blyští Brod Brithiach, trochu na jih, kde Východní cesta, jež za starých dob vedla od Tarasu na Západě, překračovala řeku. Nikdo se nyní neodvážá ji použít, leda v zoufalé nouzi, elf, člověk ani skřet, neboť vede do Dungorthebu a hrůzné země mezi Gorgorothem a Pásem Melian a už dávno se ztratila v divočině nebo se změnila ve stezku mezi bílým a trním." (21)

Nato Tuor pohlédl, kam Voronwě ukazoval, a v dále zahlédl třpyt jakoby nezamrzlé vody v krátkém světle úsvitu; ale za ní se rýsovala tma, kde se velký les Brethil na jihu zvedal do výsočiny. Nyní obezřetně sestupovali po straně údolí, až nakonec přišli na starodávnou cestu vedoucí dolů od křižovatky na hranicích Brethilu, kde se protínala s cestou z Nargothrundu. Nato Tuor viděl, že se dostali blízko k Sirionu. Břehy jeho hlubokého řečiště se v tomto místě rozšiřovaly a jeho vody zahlcené spoutou balvanů (22) se rozlévaly do širokých mělin plných zurčení zčeřených proudů. Pak se po chvíli řeka zase zúžila a vyrývající si nové koryto odtékala k hvozdu a v dále mizela v hluboké mlze, kterou jeho oko nemohlo proniknout; neboť tam ležela, ačkoli on to nevěděl, severní hranice Doriathu ve stínu Pásu Melian.

Tuor chtěl ihned pospíšet k brodu, ale Voronwě ho zdržel, řka: "Přes Brithiach nemůžeme přejít otevřeně ani za denního světla ani dokud trvá jakékoli nebezpečí pronásledování."

"Máme tu tedy sedět a hnít?" otázal se Tuor. "Neboť takové nebezpečí zůstane, dokud Morgothova říše potrvá. Pojd! Musíme jít pod stínem Ulmova pláště."

Voronwě stále váhal a ohlížel se na západ; ale úvoz za nimi byl opuštěný a všechno kolem až na běh vod bylo klidné. Vzhledli a obloha byla šedá a prázdná, neboť ani pták přes ni nepřeletěl. Nato náhle jeho tvář zjasněla radostí a on hlasitě zvolal: "Je to dobré! Brithich je stále stráženi nepřáteli Nepřítele. Skřeti nás tu pronásledovat nebudou a pod ochranou pláště můžeme přejít bez nesnází."

"Co nového jsi viděl?" řekl Tuor.

"Slabý je zrak smrtelníků!" řekl Voronwě. "Vidím Orly z Crissaegrim, a přilétají sem. Dívěj se chvíli!"

Nato Tuor stál a upřeně se díval; a brzy vysoko ve vzduchu uviděl tři ptáky snášející se na silných křídlech ze vzdálených vrcholů hor nyní znovu zahalených v oblacích. Pomalu klesali ve velkých kruzích a nato se náhle nad poutníky zarazili; ale než na ně mohl Voronwě zavolat, širokým obloukem se obrátili a podél řeky pospíšili na sever.

"Pojďme nyní," řekl Voronwě. "Jestli je poblíž nějaký skřet, bude ležet a zarývat nos do země, dokud orlové neodletí daleko pryč."

Rychle pospíšili dolů po dlouhém svahu a přešli přes Brithiach suchou nohou po šterkových náplavech nebo se přebrodili přes mělčiny, kde nebylo vody víc než po kolena. Voda byla čirá a velmi chladná a na mělkých tůních, kde putující proudy zbloudily mezi kameny, byl led; ale nikdy, ani za Kruté zimy při Pádu Nargothrundu, nemohl smrtící dech Severu zmrazit hlavní proud Sirionu. (23)

Na druhé straně brodu přišli k roklí, jež jako by bývala starým řečištěm, avšak voda v něm nyní netekla; ale zdálo se, že její hluboké koryto vyhloubila bystřina, jak ubíhala ze severu od hor Echoriathu, a přivlekla odtud do Sirionu všechny kameny Brithiachu.

"Konečně jsme to našli, už mimo všechnu naději!" zvolal Voronwě. "Pohled! To je ústí Vyschlé řeky, touto cestou se musíme dát." (24) Nato vešli do rokle, a jak se obracela k severu a její svahy se příkře zvedaly, její stěny se tyčily po každé ruce, a Tuor klopýtal mezi kameny, jimiž bylo pokryto její nerovné dno. "Je-li toto cesta," řekl, "pak je zlá pro unaveného."

"Ale je to cesta k Turgonovi," odvětil Voronwě.

"Potom se dívím ještě víc," řekl Tuor, "že její vstup je odkrytý a nestrážžený. Čekal jsem, že najdu velkou bránu se silnou stráží."

"Tu skutečně ještě uvidíš," řekl Voronwě. "Tohle je jen přístup - Cesta tomu říká; ale nikdo po ní nekráčet více než tři sta let, kromě několika tajných poslů, a všechna dovednost Noldor byla vynaložena k jejímu utajení od doby, co jí Skrytý lid prošel. Ze leží otevřená? Dozvěděl by ses o ní, kdybys neměl s sebou někoho ze Skrytého království jako průvodce? Nebo by tě napadlo, že je to ona a ne dílo počasí a divokosti vod? A nejsou tu Orlové, jak jsi mohl vidět? Jsou z lidu Thorondora, který kdysi sídlil na Thangorodrim, a od pádu Fingolfinů sídlí nyní v Turgonových horách. (25) Kromě Noldor oni jediní znají Skryté království a stráží nebe nad ním, ačkoli se ještě žádný služebník Nepřítele neodvážá vzlétnout vysoko do vzduchu; a přinášejí Králi zvěsti o všem, co se přihodí v okolních zemích. Kdybychom byli skřeti, nepochybně bychom byli polapeni a z výšky svrženi na nelitostné skály."

"Nepochybuj o tom," řekl Tuor. "Ale napadá mě, že bych rád věděl, zda zprávy o našem příchodu se k Turgonovi nedostanou dříve než my. A jestli je to dobré nebo zlé, to můžeš říci jedině ty."

"Ani dobré, ani zlé," řekl Voronwě. "Neboť stráženu branou nemůžeme projít neozbrojení, ať už očekávání nebo ne; a jestliže tam přijdeme, stráže nebudou potřebovat hlášení, že nejsme skřeti. Ale abychom prošli, budeme potřebovat více než toto. Neboť ty se, Tuore, nedomýšlíš, jakému nebezpečí budeme stát tvář v tvář. Nevyčítej mi, že jsem tě nevaroval, co se může stát; snad se moc Pána vod skutečně prokáže! Neboť jen v této naději jsem byl ochoten tě vést a jestliže padne, pak zemřeme mnohem jistěji než zimou v divočině."

Ale Tuor řekl: "Nepředvídej už. V divočině je smrt jistá, o smrti u Brány stále ještě pochybuji i přes všechna tvá slova. Veď mne dál!"

Mnoho mil se plahočili po kamenech Vyschlé řeky, až nemohli dále a večer přinesl temnotu do hluboké rokle, pak vyšplhali na východní břeh a přišli nyní do kopců, které ležely při úpatí hor. A vzhlednuv Tuor spatřil, že se tyčí jinak než ostatní hory, které kdy viděl; neboť jejich úbočí byla jako příkré stěny nakupené jedna nad druhou, vyšší za nižší, jako by to byly věže s mnoha patry útesů. Ale den pohasínal a celý kraj byl šedý a zamížený a Údolí Sirionu bylo zahaleno stínem. Nato ho Voronwě zavedl k nízké jeskyni v úbočí, jež hledělo přes osamocené svahy Dimbaru; vplazili se dovnitř a tam leželi v skrytu; snědli poslední zbytky jídla a byli prokřehlí a unavení, ale nespali. Tak Tuor a Voronwě přišli osmnáctého dne měsíce Hísime, třicátého sedmého jejich cesty, k štítům Echoriathu a Turgonové prahu, a mocí Ulmovou unikli Osudu i Zlobě.

Když první záblesk dne pronikl mezi šedí mlh Dimbaru, vkradli se zpět do Vyschlé řeky, a brzy poté se její řečiště obrátilo k východu stáječíc se ke stěnám hor; a přímo před nimi se v šeru rýsoval velký útes vyvstávající náhle a příkře z prudkého svahu, na kterém vyrůstal trnitý porost. Řečiště ústilo do té houštiny a byla v něm stále tma jako v noci; zastavili se, neboť hloží rostlo i po stranách rokle a jeho propletené větvoví husté jako střecha bylo tak nízko, že se Tuor a Voronwě často museli pod nimi plazit jako zvěř kradouc se zpět do svého doupěte.

Ale nakonec, když se s velkou námahou dostali k úpatí útesu, našli otvor, což bylo ústí tunelu vyhloubeného v tvrdé skále vodami vytékajícími ze srdce hor. Vstoupili a uvnitř nebylo žádné světlo, ale Voronwě šel stále kupředu, zatímco Tuor ho následoval s rukou na jeho rameni; trochu skloněný, protože strop byl nízký. Tak šli chvíli poslepu, krok za krokem, až brzy ucítli, že země pod jejich nohama je rovnější a uvolněných kamenů je méně. Nato se zastavili a zhluboka dýchali, jak stáli a naslouchali. Vzduch se zdál čistý a zdravý a oni si uvědomili velký prostor kolem sebe a nad sebou; ale všechno bylo tiché a nebylo slyšet ani kapání vody. Tuorovi se zdálo, že Voronwě je znepokojen a na pochybách a zašeptal: "Kde je tedy strážena brána? Nebo jsme jí už prošli?"

"Ne," řekl Voronwë. "Ale dívím se, neboť je zvláštní, že se nějaký příchozí mohl vplížit tak daleko, aniž ho hlídka zastavila. Obávám se nějakého úderu v temnotě."

Ale jejich šepot probudil spící ozvěnu a rozlehl se a znásobil a probíhal pod stropem a kolem neviditelných stěn, syčivý a mumlavý jako zvuk mnoha opatrných hlasů. A jak ozvěna zmlikla v kameni, Tuor uslyšel z temnoty hlas mluvící elfí řečí: nejdříve vznešenou řečí Noldor, kterou neznal, a poté jazykem Beleriandu, i když způsobem cizím jeho uším, jako někdo z lidu dlouho odděleného od svých příbuzných. (26)

"Stůjte!," řekl. "Nehýbejte se! Nebo zemřete, ať jste přátelé či nepřátelé."

"Jsme přátelé," řekl Voronwë.

"Potom číňte, jak vám nařizujeme," řekl hlas.

Ozvěna jejich hlasů utichla. Voronwë a Tuor stáli tiše a Tuorovi se zdálo, že uběhlo mnoho pomalých minut, a v jeho srdci vzrostl strach, jaký ještě žádné nebezpečí jeho cesty neprobudilo. Potom se přiblížily kroky, rostoucí do dusotu hlasitého jako pochodující zlobí nohy v tom dutém prostranství. Náhle byla odkryta elfí lucerna a její paprsek dopadl na Voronwëho před ním, ale Tuor nemohl vidět nic než oslnivou hvězdu v temnotě; a věděl, že dokud na něm paprsek spočívá, nemůže se pohnout, ani utéci, ani se rozběhnout kupředu.

Na chvíli byli takto drženi okem paprsku a potom hlas promluvil znovu, řka: "Ukažte své tváře!" A Voronwë shodil kápi a jeho tvář zazářila v paprsku, jasná a tvrdá jak vytesaná z kamene; a Tuor užasl, když spatřil její krásu. Nato hrdě promluvil, řka: "Nepoznáváte, koho vidíte? Jsem Voronwë, syn Aranwëho z domu Fingolfinova. Nebo jsem snad ve své vlasti zapomenut po několika málo letech? Dál, než by koho ze Středozemě napadlo, jsem putoval, ale přece si pamatuji tvůj hlas, Elemmakile."

"Potom si Voronwë také pamatuje zákony své země," řekl hlas. "Pokud vyšel na rozkaz, má právo na návrat. Ale ne přivést sem jakéhokoli cizince. Tímto činem je jeho právo zrušeno a musí být předveden jako zajatec ke králové soudu. Co se týká cizince, bude zabit nebo zajat podle rozhodnutí Stráže. Přiveď ho sem, ať to mohu posoudit."

Nato Voronwë vedl Tuora ke světlu a jak se přiblížili, mnoho Noldor oděných v brnění a ozbrojených vykročilo z temnoty a obstoupilo je s tasenými meči. A Elemmakil, kapitán Stráže, jenž nesl jasnou lampu, na ně dlouze a přísně pohlédl.

"Toto se ti nepodobá, Voronwë," řekl. "Dlouho jsme byli přátelé. Proč jsi mne takto krutě postavil mezi zákon a mé přátelství? Kdybys sem bez dovolení přivedl někoho z druhých domů Noldor, i to by bylo dost. Ale ty jsi prozradil Cestu smrtelnému člověku - neboť podle jeho očí rozeznávám jeho rod. Nesmí svobodně odejít, když zná tajemství; a jako někoho z cizího rodu, kdo se odvážil vstoupit, bych ho měl zabit - i kdyby byl tvůj přítel a tobě drahý."

"V širých zemích venku, Elemmakile, se jednomu může přihodit mnoho zvláštních věcí a mohou být na něj vloženy nečekané úkoly," odpověděl Voronwë. "Poutník se může vrátit jiný, než když odchází. Co jsem udělal, udělal jsem na příkaz silnější než zákony Stráží. Pouze král samotný může soudit mne a toho, kdo přichází se mnou."

Nato promluvil Tuor a nebál se už víc. "Přicházím s Voronwëm, synem Aranwëho, protože byl určen, aby byl mým průvodcem, Pánem vod. K tomuto účelu byl zachráněn ze zloby Moře a Osudu Valar. Neboť já nesu poselství od Ulma synu Fingolfinovu, a jemu je sdělím."

Nato Elemmakil pohlédl v úžasu na Tuora: "Kdo tedy jsi?" zeptal se. "A odkud přicházíš?"

"Jsem Tuor, syn Huorův, z domu Hadorova a příbuzný Húrina, a bylo mi řečeno, že tato jména nejsou ve Skrytém království neznáma. Neboť jsem přišel z Nevrastru skrze mnohá nebezpečí, abych je vyhledal."

"Z Nevrastru?" řekl Elemmakil. "Říká se, že tam nikdo nežije od doby, co náš lid odtud odešel."

"To se říká správně," odpověděl Tuor. "Prázdna a chladná stojí nádvoří Vinyamaru. Ale přicházím odtud. Přiveď mne nyní k tomu, kdo za stara postavil ony síně."

"V záležitosti tak velkého významu mi nepřísluší rozhodovat," řekl Elemmakil. "Proto vás vyvedu na světlo, kde může být prozrazeno více, a předám vás Strážci brány."

Nato vydal rozkazy a Tuor a Voronwë byli postaveni mezi vysoké stráže, dva byli před nimi a tři za nimi, a jejich kapitán je vedl z jeskyně Vnější Stráže a přišli, jak se zdálo, do přímého průchodu, kde dlouho kráčeli po rovné podlaze, až před nimi vysvitlo bílé světlo. Tak konečně přišli k širokému oblouku s vysokými pilíři vytesanými do skály po obou stranách a mezi nimi visela velká padací mříž z překřížených dřevěných tyčí - podivuhodně vyřezávaných a pobitých železnými hřeby.

Elemmakil se jí dotkl a ona tiše vyjela vzhůru; prošli a Tuor viděl, že stojí na konci rokle, jakou nikdy předtím neviděl a ani si nedokázal představit, ačkoli dlouho putoval divokými horami Severu; neboť ve srovnání s Orfalch Echor byla Cirith Ninniach pouhá rýha ve skále. Zde v dávných válkách na počátku světa ruce samotných Valar rozlomily velké hory ve dvě a stěny průřvy byly příkré jako rozpolcené sekerou, jak se tyčily do nepředstavitelné výšky. Tam vysoko v dálce ubíhal pás oblohy a proti jeho hluboké modři se rysovaly černé štíty a zubaté vrcholky, vzdálené ale ostré a kruté jako kopí. Tyto mocné zdi byly příliš vysoké, než aby je zimní slunce přehlédlo, a ačkoli bylo ráno, nad vrcholky hor zářily slabé hvězdy a pod nimi bylo všechno šeré až na světlo lamp zavěšených podél stoupající cesty. Neboť dno rokle příkré stoupalo k východu a po levé straně viděl Tuor vedle řečiště širokou cestu vykládanou a dlážděnou kameny, která se vinula vzhůru, dokud nezmizela ve stínu.

"Prošli jste První branou, Branou ze dřeva," řekl Elemmakil. "Tam vede cesta. Musíme si pospíšet."

Jak daleko ta hluboká cesta vedla, Tuor nemohl uhodnout, a jak hleděl kupředu, přišla na něj velká únava jako těžký mrak. Mrazivý vítr hvízdal přes povrch kamenů a on si přitáhl plášť těsněji k tělu. "Chladný vítr vane ze Skrytého království!" řekl.



"Ano, skutečně," řekl Voronwë, "cizinci by se mohli zdát, že pýcha činí Turgonovy služebníky bezcitnými. Dlouhé a kruté se zdají být míle Sedmi bran hladovému a unavenému."

"Kdyby naše zákony byly méně přísné, už dávno by vstoupily zášť a zrada a zničily nás. To víš dobře," řekl Elemmakil. "Ale my nejsme bezcitní. Zde není k jídlu nic a cizinec se nesmí vrátit branou, kterou už prošel. Vydrž tedy chvíli a u Druhé brány se můžeš občerstvit."

"To je dobře," řekl Tuor, a šel dál, jak mu bylo přikázáno. Po chvíli se ohlédl a viděl, že s Voronwëm jde jediný Elemmakil. "Více stráží není třeba," řekl Elemmakil, uhádnuv jeho myšlenku. "Neboť z Orfalchu není úniku pro elfa ani člověka, a ani návratu."

Takto kráčeli příkrou cestou, někdy po dlouhých schodech, jindy po kroutících se stezkách pod hrozivým stínem srázu, až nějaké půl míle od Dřevěné brány Tuor spatřil, že cesta je uzavřena velkou zdí postavenou napříč roklí se silnými kamennými věžemi po každé straně. Ve stěně byl velký klenutý průchod, ale zdálo se, že jej zedníci zahradili jediným mohutným kamenem. Jak se přibližovali, jeho temný vyhlazený povrch se leskl ve světle bílé lampy zavěšené nad středem oblouku.

"Zde je Druhá brána, Brána z kamene," řekl Elemmakil a přistoupiv k ní lehce se o ni opřel. Otočila se na neviditelném čepu, až se její hrana natočila proti nim a po obou stranách se otevřely průchody a oni prošli na nádvoří, kde stálo mnoho ozbrojených stráží oděných v šedě. Nepadlo jediné slovo, ale Elemmakil zavedl své svěřence do

„Jídla se může zdát málo,“ řekl Elemmakil Tuorovi, ale jestliže se tvůj nárok potvrdí, bude ti poté bohatě přidáno.“

„To stačí,“ řekl Tuor. „Slabě by bylo srdce, jež by potřebovalo lepšího léku.“ A skutečně našel v jídle a pití Noldor takové občerstvení, že si brzy přál jít dále.

Po krátké době přišli ke zdi ještě vyšší a silnější než předešlá a v ní byla vsazena Třetí brána, Brána z bronzu: velké dvojité dveře pobité bronzovými štíty a pláty, v nichž bylo vytepano mnoho obrazů a zvláštních znaků. Nad korunu zdi byly tři čtverhranné věže, zastřešené a pobité mědí, která nějakým uměním kovotepců byla stále jasná a svítila jako ohen v paprscích rudých lamp umístěných podél zdi jako pochodně. Opět tiše prošli branou a na nádvoří za ní spatřili ještě větší družinu stráží ve zbroji, která zářila tmavorudým ohněm, a ostří jejich seker byla rudá. Ti, kdo drželi tuto bránu, byli většinou z rodu Nevrastských Sindar.

Nyní se dostali k nejnamáhavější části cesty, neboť uprostřed Orfalchu byl svah nejprudší a jak stoupali vzhůru, Tuor viděl nejmohutnější stěnu temně se rýsující nad ním. Tak se konečně přiblížili ke Čtvrté bráně, Bráně z kovaného železa. Zeď byla vysoká a černá a neosvětlovala ji žádná lampa. Stály na ní čtyři železné věže a mezi dvěma prostředními věžemi byl vsazen velký orel vytepaný ze železa, snad podoba samotného Krále Thorondora, jako by se z výšin snášel na horu. Ale jak Tuor stál před branou, v úžasu se mu zdálo, že hledí skrze větvoví a kmeny věčně živých stromů do bledé tváře Měsíce. Neboť skrze krajkoví brány, jež bylo vytepano a vykováno do tvaru stromů s kroutícími se kořeny a propletenými větvemi obtíženými listy a květy, prostupovalo světlo. A jak jí procházel, spatřil, jak je to možné, neboť zeď byla velmi silná a nebyla tam jen jedná mříž, ale tři za sebou postavené tak, že přichozímu uprostřed cesty každá vytvářela část obrazce; ale světlo, za nimi bylo světlo dne.

Neboť nyní vyšplhali do velké výšky nad nížinou, kde začali, a za Železnou branou cesta ubíhala většinou po rovině. Navíc přešli korunu a srdce Echoriathu a štíty se rychle snižovaly k vnitřním kopcům; a rokle se rozšířila a její stěny byly méně příkré. Její dlouhé svahy byly pokryty sněhem a světlo nebes tím sněhem odrážené přicházelo skrze opar ve vzduchu bledé jak světlo měsíce.

Nyní prošli řadami Železných stráží, které stály za Branou; černý byl jejich šat i brnění a dlouhé štíty a jejich tváře byly zakryty hledím s orlím zobákem. Poté šel Elemmakil před nimi a oni ho následovali do bledého světla; a Tuor spatřil u cesty trávník, kde jako hvězdičky vykvétaly bílé kvítky uilosu, stálicek, které neuznávají žádné období a nikdy neuvadají (27); a takto v údivu a potěšení srdce byl přiveden k Bráně ze stříbra.

Zeď Páté brány byla postavena z bílého mramoru a byla nízká a široká a její ochoz tvořila stříbrná mříž mezi pěti velkými mramorovými báněmi; a stálo tam mnoho lučištníků oděných v bílé. Brána měla tvar tří částí kruhu vytvořeného ze stříbra a Nevrastských perel do podoby Měsíce; ale nad Branou na prostřední báni stála podoba Telperionu, Bílého stromu, vyrobeného ze stříbra a malachitu s květy z velkých perel z Balaru. (28) A za Branou na širokém nádvoří dlážděném zeleným a bílým mramorem stáli lučištníci ve stříbrné zbroji a přilbách s bílými chocholy, sto po každé straně. Nato Elemmakil vedl Tuora a Voronwého jejich mlčenlivými řadami a vstoupili na dlouhou bílou cestu, která vedla přímo k Šesté bráně; a jak šli, trávník se rozšířil a mezi bílými hvězdičkami uilosu rozkvétalo mnoho drobných kvítků jako zlatá očka.

Tak přišli k Zlaté bráně, poslední z Turgonových bran vyrobených ještě před Nirnaeth, a byla velmi podobná Bráně ze stříbra, ale byla postavena ze žlutého mramoru a báně a koruna zdi byly z rudého zlata; bání bylo šest a na zlaté pyramidě uprostřed byla vsazena podoba Laurelinu, Stromu Slunce, s květy vyrobenými z topasu zavěšenými na zlatých řetězcích. A Brána samotná byla ozdobena mnohopaprscitými deskami v podobě Slunce, vsazenými mezi granáty, topasy a žlutými diamanty. V nádvoří za ní byly seřazeny tři stovky lučištníků s dlouhými luky; jejich brnění bylo pozlacené a na jejich přilbách stály vysoké zlaté chocholy; a jejich velké kulaté štíty byly rudé jako plamen.

Nyní sluneční světlo dopadalo na cestu dále, neboť kopce po obou stranách byly nízké a zelené, ale se sněhem na vrcholcích; a Elemmakil spěchal kupředu, neboť k Šedé bráně, Bráně z oceli, zvané Velká, kterou přes široký vstup do Orfalch Echoru postavil Maeglin po návratu z Nirnaeth, zbývala už jen krátká cesta.

Nebyla tam žádná zeď, ale po každé straně byla kulatá věž velké výšky, s mnoha okny, vybíhající v sedmi patrech do výšky z jasné oceli, a mezi věžemi stála silná mříž z oceli, která nerezavěla, ale třpytila se chladně a bíle. Bylo v ní sedm velkých ocelových sloupů o výšce a tloušťce silných mladých stromů, ale zakončených špicí ostrou jak jehla; mezi sloupy bylo sedm příčných ocelových břevna a v každé mezeře sedm krát sedm vztyčených ocelových prutů s vrcholy jak široké listy kopí. Ale uprostřed, nad prostředním a největším sloupem, byla postavena velká napodobenina Turgonovy královské přilby, Koruny Skrytého království, s diamanty okolo.

V tom mocném ocelovém mřížoví nemohl Tuor spatřit žádnou bránu, ale jak přišel blíž, zdálo se mu, že skrze prostory mezi jeho břevny přichází osleplivé světlo; zastínil si oči a stál tiše v údivu a bázni. Ale Elemmakil šel dál a na jeho dotyk se neotevřela žádná brána; ale uhořel do jednoho břevna a mřížoví zaznělo jako harfa vydávající harmonii jasných tónů, jež ubíhaly od věže k věži.

Z věží okamžitě vyjeli jezdci, ale před nimi vyrazil ze severní věže kdosi na bílém koni, sesedl a kráčel k nim. A jakkoli vysoký a vznešený byl Elemmakil, vyšší a vzešenější byl Ethelion, Pán fontán, v té době Strážce Velké brány. (29) Celý byl oděný ve stříbrě a na jeho zářící přilbě byla vsazena ocelová špice ukončená diamantem; a jak jeho páže neslo jeho štít, třpytil se jako by byl orosen kapkami deště, což ve skutečnosti byly tisíce křišťálových úlomků.

Elemmakil ho pozdravil a řekl: "Zde přivádím Voronwého Aranwiona, jenž se vrátil z Balaru; a toto je cizinec, kterého sem přivedl, a který si přeje vidět Krále."

Nato se Ethelion obrátil k Tuorovi, ale ten přitáhl plášť k tělu, stál tiše a hleděl mu do tváře; a Voronwému se zdálo, že Tuora zahalila mlha a jeho postava se zvětšila, takže vršek jeho kápě převyšoval helmu elfího pána, jako by to byl hřeben šedé mořské vlny valící se k zemi. Ale Ethelion upřel na Tuora svůj jasný pohled a po chvíli mlčení vážně promluvil, řka (30): "Přišel jsi k Poslední bráně. Věž tedy, že žádný cizinec, který jí prošel, nesmí znovu vyjít ven, leda branou smrti."

"Nemluv zlověstně! Jestliže posel Pána vod projde tou branou, pak ho budou následovat všichni, kdo tu žijí. Pane fontán, nezadržuj dále posla Pána vod!"

Nato Voronwě a všichni, kdo tam stáli, znovu pohlédli na Tuora v úžasu, udivení jeho slovy i hlasem. A Voronwému se zdálo, jako by slyšel mocný hlas, ale jen jako hlas někoho, kdo volá z velké dálky. Ale Tuorovi se zdálo, že slyší sám sebe mluvit, jako by někdo jiný promlouval jeho ústy.

Na chvíli stál Ethelion mlčky, pohlížíje na Tuora, a pomalu naplnila jeho tvář bázeň, jako by v šedém stínu Tuorova pláště spatřil vzdálené vize. Nato se uklonil a šel k mřížoví a vložil naň ruce; a po obou stranách sloupu s Korunou se otevřely brány. Nato Tuor prošel a přišel k travnaté terase hledící přes údolí za ní, a spatřil obraz Gondolinu mezi bílým sněhem. A byl tak uchváten, že dlouho nemohl odtrhnout zrak: neboť před sebou konečně spatřil obraz touhy svých snů.

Takto stál beze slova. Po obou stranách tise stálo vojsko Gondolinu; bylo zde zastoupeno všech sedm druhů stráží od Sedmi bran, ale jejich kapitáni a náčelníci seděli na koních, bílých a šedých. Nato právě jak v údivu hleděli na Tuora, jeho plášť sklouzl a on stál před nimi ve skvělé zbroji Nevrastru. A byli tam mnozí, kdo viděli Turgona samotného zavěšovat tyto věci na stěnu za Vysokým trůnem ve Vinyamaru.

Nato konečně Ethelion pravil: "Nyní už žádný další důkaz není třeba; a i jméno, jímž se prohlašuje za syna Huorova, znamená méně než tato zřejmá pravda, že přichází od Ulma samotného." (31)

Dodatky:

14. Lesy Núathu nejsou v Silmarillionu zmíněny ani zakresleny v doprovodné mapě. Rozkládají se od horního toku Narogu až k prameni řeky Nening.
15. Srv. se Silmarillionem str. 182: "Finduilas, dcera krále Orodretha, ho poznala, protože ho [Gwindora] před Nirnaeth milovala, a Gwindor miloval její krásu tak, že ji nazval Faelivrin, což je třpyt slunce na Irvinských tůních."
16. Řeka Glithui není v Silmarillionu zmiňována a na mapě není pojmenována, ačkoli je zakreslena: přítok Teiglinu, vlévající se do oné řeky o něco severněji od soutoku s Malduinou.
17. Tato cesta je v Silmarillionu na str. 178 popisována jako "prastará silnice, jež vedla dlouhým průsmykem Sirionu, kolem ostrova, kde stávala Finrodova Minas Tirith, zemí mezi Malduinou a Sirionem a dál po kraji brethilského lesa k Brodům přes Teiglin.
18. "Smrt Glamhoth!" Toto jméno, ačkoli se nevyskytuje v Silmarillionu ani v Pánovi Prstenů, bylo hlavním Sindarským jménem pro skřety. Znamená "hlučná horda", "vrískající tlupa", srv. s Gandalfovým mečem Glamdringem a Tol-in-Gaurhothem, Ostrovem (smečky) vilkodlaků.
19. Echoriath: okružní hory kolem Gondolinské pláně.

ered e-mbar nín: hory mého domova

20. V Silmarillionu na str. 174 Beleg z Doriathu říká Túrinovi (několik let předtím, než se odehrál tento příběh), že skřeti si udělali silnici skrze průsmyk Anach "a Dimbar, kde býval mír, upadá pod Černou ruku."
21. Touto cestou Aredhel a Maeglin prchali do Gondolinu a byli pronásledováni Eölem (Silmarillion kap. 16), a poté jí jeli Celegorm a Curufin, když byli vyhnáni z Nargothrondu (tamtéž str. 153). Jen v tomto textu je zmínka o jejím prodloužení na západ k Turgonovu starobylému domovu ve Vinyamaru pod horou Taras; na mapě není její průběh zaznamenán od její křižovatky se starou jižní silnicí do Nargothrondu u severozápadního okraje Brethilu.
22. Jméno Brithiach obsahuje element *brith*, "štěrk", stejně jako jméno řeky Brithiach a přístava Brithambar.
23. V souběžné verzi příběhu v tomto místě téměř jistě zavržené ve prospěch vytištěného textu nepřekročil Sirion u Brodu Brithiach, ale dosáhli řeky několik mil na sever od něj. "Pustili se namáhavou cestou ke břehu řeky a tam Voronwe zvolal: "Pohled' na ten div! Dobré i zlé to značí. Sirion je zamrzlý, ačkoli o něčem takovém příběhy

jejich osud je velmi blízký jeho.

Kvůli Prstenu ničít. Je to druh planoucího skla, skrze které může být všechno sobectví na světě soustředěno do jednoho ohniska a nosit jej znamená být bezbranný jak k Oku (protože Sauron nechal velkou část své původní síly přejít do Prstenu a ten jej volá) tak ke své vlastní nejhlubší touze po moci nad ostatními. Jako všechno ostatní, co náleží Temnému pánovi, Prsten nemůže opravdu tvořit: může dát sílu, ale jenom podle nositelovy vlastní síly a velikosti; a jeho majitel neumírá, "ale neroste ani nezískává víc života," jak říká Gandalf "prostě přežívá." To nebezpečně dlouze natahuje Bilbův život a proto Glumova mysl trpí kvůli své minulosti; a dlouhá tíha toho zraňuje Froda během léčení. Mluví pro ubohého Gluma a rovněž pro Nazghuly, když říká Samovi:

Nežustává mi žádná chuť jídla, žádný pocit vody, žádný zvuk větru, žádná vzpomínka na stromy, trávu nebo kytky, žádná představa měsíce ani hvězd. Jsem nahý ve tmě, Same, a není žádný závoj mezi mnou a ohnivým kolem. Začínám je vidět už i v bdění a všechno ostatní bledne.

Kniha je plná zpívání. Balady a básně a verše lidových učení náležejí do denních životů obyvatel Středozemě a epická poesie je jejich historie a jejich novinářství. Každá z rozličných ras a rodů, vyjma obyvatele Mordoru, má své vlastní tradice písní a Tolkien je všechny překládá - elfí způsoby a vzory veršování, monotóní prozpěvování trpaslíků a písně, které si hobiti rádi zazpívají, když se někde sejdou - s obratností a samozřejmostí spisovatele, jehož vlastní próza je sama téměř poesie. Nejlepší z veršů se samy začnou prozpěvovat, když je čtete; stejně jako jména lidí a míst. Co se týče této záležitosti - jeden může skoro zpívat mapy, které Tolkien zařadil do každého svazku. A hudba není nikdy vnucená zvenčí; vyvěrá ze středu toho světa, což se nedá říct o světě *Iliady* a *Zpěvu o Nibelunzích*. Tolkienovi lidé chtějí zpívat. A chtějí zpívat takto.

Od té doby, co je nakladatelství Houghton Mifflin představilo, se knihy ve Spojených státech prodávají bez velkého rozruchu ale celkem dobře, avšak v posledních několika letech prodej prudce vzrostl. Nakladatelství Ballantine Books publikovalo paperbackovou verzi odsouhlasenou Tolkienem, který přidal předmluvu a nějaké nové materiály.

Opravdový zájem o Tolkienovo psaní mají středoškoláci a studenti universit. Berou nezvyklé a rozmanité dílo za své a jestli je tu nějaký význam jejich přijetí *Pána prstenů* - kromě toho, že je to dobrá kniha - k čertu s ním. Některý z našich vysvětlovačů mladých si ho jistě brzy všimne. Je tu ale jeden možný důvod Tolkienovy popularity, který bych chtěl předložit, protože se dotýká opravdové síly *Pána prstenů*. Mladí obvykle chápou rozdíl mezi skutečností a přetvářkou. Nevědí, že když tento rozdíl začnou poznávat a zkoušejí jej vyjádřit, pak jsou dospělí a vystavení všem bolestem a možným omylům tohoto stavu. Mohou být svedeni podvodníky a špatnými lidmi, ale poznají kazatele, kteří necítí slova svých kázání, podvodníky, kteří na ně hrají divadlo, společnost, která v sebe nevěří. Zřídka přijímají předstírání jakéhokoliv druhu do svých srdcí.

Tolkien věří ve svůj svět a všechny, kdož jej obývají. To, samozřejmě, nezaručuje velikost - jestliže Tolkien nebyl skvělý spisovatel, nemůže ho to takovým udělat - ale je to něco, bez čeho tu velikost není, v umění nebo v čemkoliv jiném, a nacházím toho velmi málo ve fikci, jejíž smyslem je říci mi něco o světě, kde žijeme. Tento nezdar víry v autorské části je, myslím, to, co mění tak mnoho knih, které miní pojednávat o skutečných věcech, které se skutečně stávají ve skutečných duších a tělech skutečných lidí ve skutečném světě, v křečovitě malém jevišti, kde se kolíbají a zpívají s módou měnící se loutky. Já ale věřím, že Tolkien putoval Středozemí, která neexistuje jinde než v něm, a rozumím smutku elfů a viděl jsem Mordor.

A to je zdroj jednoty knihy, tato hlubina jistoty Tolkiena, jež udělal ze svého světa víc než pouhý součet všech jeho částí, důmyslný vynález nebo jednoduché podobenství síly. Kromě dovednosti a vynalézavosti člověka, kromě jeho znalostí filozofie, mytologie a poesie, je *Pán prstenů* vytvořen láskou a pýchou a trochou šílenství. Nikde v něm není mnoho fikce v jakémkoliv formě, ale po půlnoci se mi někdy zdá, že přichází rovněž o tuto trošku. Tak čtu příběh o Prstenu a pár dalších knih mnohokrát a závidím svým dětem, které ještě žádnou z nich nečetly, a závidím Vám, pokud také ne, a přeji Vám radost.

Peter S. Beagle se narodil v New Yorku v roce 1939 a svůj první román *A Fine and Private Place* napsal dříve, než mu bylo dvacet. Byl publikován v roce 1960 a byl nezvykle dobře přijat.

Po absolvování Pittsburgské university v roce 1955 odjel pan Beagle do ciziny - žije v Paříži, cestuje po Francii, Itálii a Anglii. Strávil rok na Stranforské universitě jako člen *Writing Fellowship*. Nyní žije v Santa Cruz v Kalifornii. Jeho příběhy se objevují v *Seventeen* a *The Atlantic Monthly* a články přispíval do *Holiday*, kde byly publikovány části jeho druhého románu *I see by My Outfit*.